

รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร The Patterns of Tourism of The Elderly In Chumphon

ปวีณ พิमान* และมนัสลณี บุญมีศรีสง่า

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพรต่อการท่องเที่ยวไทย ศึกษาแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชุมพร จำนวน 16 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายให้ความนิยมรูปแบบการท่องเที่ยว คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นอันดับต้นๆ ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงันทนาการเพื่อสุขภาพ จะได้รับความนิยมน้อยลงมา นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเทศกาลต่างๆ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หากความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับคนภายในครอบครัวให้สนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น เดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก งบประมาณในการท่องเที่ยวต่อครั้งประมาณ 3,000 - 5,000 บาท นิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบค้างแรม ใช้เวลาในการท่องเที่ยวครั้งละประมาณ 2 วัน 1 คืน ถึง 3 วัน 2 คืน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่จะพักที่รีสอร์ทในและแวกสถานที่ท่องเที่ยวหรือโรงแรมในตัวเมืองของจังหวัดที่เดินทางไปท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดยาว 1 - 2 ครั้งต่อปี โดยในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ทางครอบครัวจะจัดการท่องเที่ยวและที่พักที่สะดวกสบายให้แก่ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : รูปแบบการท่องเที่ยว, ผู้สูงอายุ, จังหวัดชุมพร

Abstract

This research was qualitative research that aims to study travel patterns of the elderly in Chumphon Province. Studied about opinion of elderly tourists. The data was collected by in-depth interview method with key information were 16 elderly who lived in Chumphon Province. The tools of study were interview question guideline and voice recorder. The descriptive analysis was used in analyzing the data.

The results revealed elderly female and male so popular tour is cultural tourism and religious tourism. Natural tourism and recreation tourism for health are popular respectively. Most had holiday vacation in travelling. The main purpose of tourism was relaxation, and learning new knowledge and experience for themselves. Together with built family relationships and travel by private car. Expenses were about 3,000 - 5,000 baht each time. Most stayed 2 days 1 nights to 3 days 2 night depend on travel patterns, and stay at resort nearby tourist attractions and downtown hotel on long holiday just 1 to 2 times per year. During the travel, family will arranged travel plan and accommodation to the elderly.

Keywords : Travel Patterns, Elderly, Chumphon

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน paweenphiman@gmail.com โทร. 0959542322

1. บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งประเทศมากกว่าร้อยละ 10 มาตั้งแต่ปี 2548 และในอีกแค่ 20 ปีข้างหน้าสัดส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นไปเป็นร้อยละ 25 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรก็เนื่องมาจากอัตราการเกิด (Birth Rate) ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และอัตราการเจริญพันธุ์ (Total Fertility Rate) ที่อยู่ต่ำกว่าระดับทดแทน ขณะที่อัตราการเสียชีวิตลดต่ำลงเนื่องจากการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข แนวโน้มที่ประชากรมีอายุเฉลี่ยที่ยืนยาวขึ้นจะส่งผลให้ในอีก 20 ปีข้างหน้า ประมาณหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมดของประเทศหรือคิดเป็นจำนวนกว่า 17.7 ล้านคนจะจัดเป็นประชากรสูงอายุ (เปรมศักดิ์ อาษากิจ, 2556)

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ มีประชากรสูงอายุประมาณ 15 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าปี พ.ศ.2564 สัดส่วนประชากรสูงอายุของไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรทั้งหมด ประมาณ 13 ล้านคน ส่วนสถานการณ์ผู้สูงอายุของจังหวัดชุมพร มีสถิติสอดคล้องกับสถานการณ์ผู้สูงอายุระดับประเทศ ปัจจุบันชุมพรมีประชากรสูงอายุประมาณ 80,000 คน (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2560) โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2525 กำหนดให้วันที่ 13 เมษายน ของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ และได้รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ

สำหรับผู้สูงอายุ การนันทนาการ ถือเป็นการทำกิจกรรมยามว่าง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความบันเทิง โดยอาจจะทำคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะก็ได้ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเหตุที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของระบบการทำงานต่างๆในร่างกาย ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการที่จะจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ จึงควรคำนึงถึงการให้โอกาสผู้สูงอายุมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อช่วยให้ร่างกายมีความแข็งแรงสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาและยืดอายุการเจ็บป่วยออกไป ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมนันทนาการอีกรูปแบบหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตทางการตลาดสูงในอนาคต (ปิยฉัตร ทองแพง, 2554)

ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ จึงมีแนวโน้มของการเติบโตทางการตลาดที่มีศักยภาพมาก และนับเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะได้พัฒนาการท่องเที่ยวแบบใหม่ รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆอย่างครบวงจร เพื่อตอบสนองแก่ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุในรูปแบบที่มีความหลากหลายอย่างเป็นระบบ เกิดการกระจายรายได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นโอกาสให้ประเทศไทยได้ฟื้นฟูเศรษฐกิจของตนเอง อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด ด้วยเหตุนี้ หากต้องการจะจัดบริการการท่องเที่ยวให้กลุ่มผู้สูงอายุผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวสูงอายุซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยววัยอื่น และยิ่งไปกว่านั้นจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลรอบด้านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (เยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากในจังหวัดชุมพร จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการคาดการณ์ในปีพ.ศ. 2564 และสำหรับผู้สูงอายุ การนันทนาการ ถือเป็นการทำกิจกรรมยามว่าง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความบันเทิง ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมนันทนาการอีกรูปแบบหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตทางการตลาดสูงในอนาคต จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยคาดว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร ต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร

3.ขอบเขตการวิจัย

การศึกษา "รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร" ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้ ได้แก่ ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านประชากร ละขอบเขตด้านเวลา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
การศึกษาในครั้งนี้ใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดชุมพร
2. ขอบเขตด้านประชากร
การศึกษานี้มีประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป
3. ขอบเขตด้านเวลา
การศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน เมษายน 2560 – พฤษภาคม 2560

4.ทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ดังนี้ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้โดนบังคับ และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางเพื่อไปการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก ที่จัดขึ้นในต่างประเทศ) การเดินทางเพื่อการศึกษาดูงาน การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างแดน เป็นต้น

2. รูปแบบการท่องเที่ยว

ในช่วงปีพุทธศักราช 2550 องค์การการท่องเที่ยวโลก ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเอาไว้ 3 รูปแบบหลักด้วยกัน ได้แก่ 1)รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2)รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และ 3)รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ซึ่งแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวยังสามารถจำแนกออกเป็นอีกหลายรูปแบบได้ ดังนี้

2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล
- การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

- การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี
- การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

- ❖ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ❖ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา
- ❖ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย
- ❖ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา

- ❖ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย
- ❖ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์
- ❖ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว
- ❖ การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล
- ❖ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม
- ❖ การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

3. ความหมายของผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ผู้สูงอายุ คือ ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยามนับตั้งแต่อายุเกิด ซึ่งทั่วโลกใช้ความหมายเดียวกัน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่า 10% ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ

3.2 สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) คือ เมื่อประชากรอายุ 60+ปี เพิ่มขึ้นเป็น 20% หรือ ประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 14% ของประชากรโดยรวมทั้งหมดของทั้งประเทศ

3.3 Super-aged society คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ

3.3

5.วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้สูงอายุจำนวน 16 คน เป็นเพศหญิง 9 คน เพศชาย 7 คน โดยใช้การบันทึกข้อมูลภาคสนามเพื่อบันทึกข้อมูลทั่วไปประกอบการวิเคราะห์ โดยใช้ I-Phone 7 บันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์และถอดข้อมูลเสียงที่ได้ให้อยู่ในรูปแบบของข้อความและสร้างแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างปลายเปิด เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร เพื่อสะท้อนมุมมองรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ

การตรวจสอบข้อมูล (อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นข้อมูลเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลจึงไม่เน้นที่การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้วิจัย และการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ โดยจะต้องตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูลอยู่ในภาคสนาม และเมื่อออกจากภาคสนามก็ต้องการตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอที่จะตอบคำถามวิจัยได้หรือไม่ และข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงไร การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนิยมใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งกระทำได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่
2. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยรวม 3 คนแล้ว ข้อมูลที่ได้ควรจะตรงกัน
3. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร

6. ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร” ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาถึงการให้ความหมายและทำความเข้าใจถึงรูปแบบการท่องเที่ยว รวมทั้งความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในไทยของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังนี้

1. ความเห็นคิดของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพรต่อการท่องเที่ยวในไทย ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในไทย ผู้สูงอายุหลายคนให้ความเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวในและภูมิภาคของประเทศไทยนั้น ล้วนมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งในเรื่องของความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่สวยงาม ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาได้เรื่อยๆ เช่น ทางภาคกลางมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีวัดเก่าแก่โบราณมากมาย มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบต่อกันมาอย่างช้านานอยู่หลายอย่าง ผู้คนในท้องถิ่นมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับทุกคน และพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทางภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศติดกับทะเล มีเกาะน้อยใหญ่ มีปะการังสวยงามที่หาชมได้ยาก บรรยากาศเหมาะกับการเดินทางไปพักผ่อนในวันหยุดยาวกับครอบครัว อากาศเย็นสบายเพราะมีลมทะเลพัดตลอดทั้งวัน ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ประสบพบเจอปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับขยะตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะว่าทางรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาจัดการในเรื่องของความสะอาด เนื่องจากปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนปริมาณขยะในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆเพิ่มสูงขึ้นมาก ประกอบกับขยะเหล่านั้นเมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า ก็เริ่มส่งกลิ่นไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้ทัศนียภาพและภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวแย่ลง

2. รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร

2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

ผู้สูงอายุมักนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อไปพักผ่อนและเป็นการเปิดหูเปิดตาไปกับครอบครัว ลูกหลาน และกลุ่มเพื่อน ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เพราะว่าการบรรยากาศของธรรมชาตินั้น ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายและสดชื่นมากยิ่งขึ้น ประกอบกับมีความสบายใจเมื่อได้อยู่ใกล้บุคคลอันเป็นที่รัก ท่ามกลางบรรยากาศของธรรมชาติที่รายล้อมอย่างสวยงาม เช่น การเดินทางไปท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร จังหวัดชุมพร

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี

ผู้สูงอายุมีความสนใจในประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอื่นที่แตกต่างจากภูมิลำเนาของตนเอง จึงมีการชักชวนลูกหลาน คนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน เดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในภูมิภาคอื่นๆ ในช่วงวันหยุดยาวตามเทศกาลต่างๆ และเป็นการหาประสบการณ์ใหม่ๆให้กับตนเอง เช่น การทำบาตรพระของชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้ศาสนาและธรรมะ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้จิตใจสงบสุขและลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน โดยการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม ทำบุญ ปล่อยนก ปล่อยปลา จึงชักชวนลูกหลานและกลุ่มเพื่อน เดินทางไปปฏิบัติธรรมและทำบุญที่วัดในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์และช่วงเวลาที่ลูกหลานว่างจากการเรียนและการทำงาน เช่น การเดินทางไปทำบุญไหว้พระ 9 ใน 1 วัน ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะเป็นจังหวัดที่มีวัดเก่าแก่จำนวนมาก

2.4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการเพื่อสุขภาพ

ผู้สูงอายุมักนิยมชักชวนกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน เดินทางไปสวนสาธารณะที่ไม่ไกลจากบ้านมาก ประมาณ 2 ถึง 3 ครั้ง/สัปดาห์ เพื่อไปทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆร่วมกันในช่วงเย็น เช่น การรำไทเก๊ก การรำไม้พลอง การเดินแอ

โรบิค และการเล่นกีฬาเปตอง เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่าง พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนสารทุกข์สุกดิบกัน และช่วยกันส่งเสริมสุขภาพของตัวผู้สูงอายุเองเพื่อเป็นการป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อสูงอายุมากขึ้นกว่าเดิม

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร” สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่หลงใหลและชื่นชอบในสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะในแต่ละจังหวัดนั้นล้วนมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งในเรื่องของความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่สวยงาม เหมาะแก่การไปท่องเที่ยวพักผ่อนกับครอบครัว และเป็นโอกาสที่ดีจะได้เรียนรู้ถึงประสบการณ์ใหม่ๆ ในชีวิตที่ยังไม่เคยได้ไปลงสัมผัสด้วยตนเองมาก่อน แต่ประสบพบเจอกับปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับขยะตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, 2557) จากงานวิจัยพบว่า ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลเรื่องความสะอาดไม่เพียงพอ ทำให้การจัดการขยะตามแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก จำนวนถังขยะมีไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทั่วแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ผลที่ตามมาคือทำให้สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวเสียหาย เกิดมลพิษจากขยะที่สะสมมานาน ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อสถานที่นั้นๆ

2. ด้านรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะนิยมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีและเชิงศาสนา มากกว่าการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงันทนาการเพื่อสุขภาพ ผู้สูงอายุที่สมรสหรือมีบุตรหลานจะนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวมากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสด สถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้สูงอายุเลือกเดินทางไป ได้แก่ ภาคกลาง เช่น จังหวัดราชบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อชื่นชมศิลปะ ร่วมกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม การกินอยู่ของคนท้องถิ่น สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเสริมสิริมงคลให้แก่ตนเองและลูกหลาน ไหว้พระสวดมนต์เพื่อขจัดเคลียดใจให้สงบไม่เกิดกิเลส ให้เกิดความรู้สึกสบายใจ และสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วยความราบรื่น โดยเดินทางไปกับคนในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนด้วยรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งจะใช้งบประมาณในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นเงิน 3,000 - 5,000 บาทต่อการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะนิยมพักที่รีสอร์ทในละแวกสถานที่ท่องเที่ยวหรือโรงแรมในตัวเมืองของจังหวัดที่เดินทางไปท่องเที่ยว โดยใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี และเชิงศาสนา หากเป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ มักใช้เวลา 3 วัน 2 คืน ส่วนการท่องเที่ยวเชิงันทนาการเพื่อสุขภาพนั้น จะใช้เวลาแค่เพียง 3 - 4 ชั่วโมง เสียค่าใช้จ่ายเพียงค่าน้ำมันรถและค่าสถานที่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2559) จากงานวิจัยพบว่า คนไทยนิยมท่องเที่ยว 1 - 2 วัน มีกิจกรรมไหว้พระและนิยมซื้อของฝาก การใช้จ่ายน้อย เดินทางมาเองกับครอบครัว ส่วนชาวต่างชาติท่องเที่ยว 3 - 4 วัน เพื่อพักผ่อน ใช้จ่ายเงินเต็มที่สำหรับอาหาร และนิยมสินค้า Hand Made เดินทางมากับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพร โดยส่วนใหญ่สนใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงศาสนา มากกว่ารูปแบบอื่นๆ ดังนั้นสถานประกอบการท่องเที่ยวควรออกแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงศาสนาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุก่อน
- 1.2 สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในปัจจุบัน ประสบปัญหาด้านความสะอาด ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหันมาให้ความสนใจ และปรับปรุงแก้ไขเรื่องนี้ให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีเวรยามทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวให้บ่อยยิ่งขึ้น

2.2 ควรจัดหาถังขยะมาเพิ่ม เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างการศึกษาไปยังจังหวัดต่างๆ รวมไปถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและแตกต่างออกไป

9.เอกสารอ้างอิง

- [1] นรินทร์ สังข์รักษา, 2559, "รูปแบบและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของไทย," http://www.info.ms.su.ac.th/sums01/PDF02/293_20161128_j_113.pdf [13 พฤษภาคม 2560].
- [2] ปิยฉัตร ทองแพง, 2554, "รูปแบบการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุภาคกลาง," <http://www.research.ubru.ac.th/2557/Journal/Y010207.pdf> [13 พฤษภาคม 2560].
- [3] เปรมศักดิ์ อาษากิจ, 2556, "ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่," <http://repository.rmutl.ac.th/bitstream/handle/123456789/199/Marketing%20Products%20and%20Service%20For%20seniors%20in%20Chiang%20Mai%202556.pdf?sequence=1> [13 พฤษภาคม 2560].
- [4] มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, 2557, "รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์," http://www.info.ms.su.ac.th/sums01/PDF01/153_20150203_Fast_scan_to_a_BW_PDF_file_153.pdf [13 พฤษภาคม 2560].
- [5] เยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน, 2557, "นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยว," http://journal.pim.ac.th/uploads/content/2015/04/o_19jtdk8ppm09n8c18ed1t0s1vnoa.pdf [13 พฤษภาคม 2560].
- [6] สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2560, "จังหวัดชุมพร จัดงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2560," http://thainews.prd.go.th/website_th/news/print_news/WNART6004110010008 [13 พฤษภาคม 2560].
- [7] สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2546, "ความหมายของการท่องเที่ยว," <https://tourismatbuu.wordpress.com/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B9%89%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88/> [27 กรกฎาคม 2560].
- [8] สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549, คำนิยาม คำจำกัดความต่างๆเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.
- [9] องค์การท่องเที่ยวโลก, 2550, รูปแบบการท่องเที่ยว <https://tourismatbuu.wordpress.com/%e0%b8%84%e0%b8%a7%e0%b8%b2%e0%b8%a1%e0%b8%a3%e0%b8%b8%e0%b9%89%e0%b9%80%e0%b8%9a%e0%b8%b7%e0%b9%89%e0%b8%ad%e0%b8%87%e0%b8%95%e0%b9%89%e0%b8%99%e0%b8%81%e0%b8%b2%e0%b8%a3%e0%b8%97%e0%b9%88%e0%b8%ad/%e0%b8%84%e0%b8%a3%e0%b8%b9%e0%b8%9b%e0%b9%81%e0%b8%9a%e0%b8%9a%e0%b8%81%e0%b8%b2%e0%b8%a3%e0%b8%97%e0%b9%88%e0%b8%ad%e0%b8%87%e0%b9%80%e0%b8%97%e0%b8%b5%e0%b9%88%e0%b8%a2%e0%b8%a7/> [27 กรกฎาคม 2560].
- [10] อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551, ระเบียบวิธีวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์